ה"ג **והתניא שמין אף המחוברין לנוקה.** ובתוספתא דכתובות היא שנויה מכר הבן ומת האב אם יש בנכסים מחוברים לקרקעות שמין לו ולעיל מינה קתני הכותב כל נכסיו לבנו לריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה ופירושה הכותב כל נכסיו מהיום ולאחר מיתה לבנו והלך אותו הבן ומכר הנכסים הללו בחיי אביו ואחר זמן מת האב זכה הלוקח במה שמכר לו בגופה של קרקע ואם יש בנכסים פירות מחוברין לא זכה הלוקח אלא בגופה של קרקע אבל בפירות אע"ג דמחוברים הן ליורשין הן לפיכך שמין אותן ללוקח ונותן דמיהן ליורשין: **ומשני לאן בבנו.** מתני' שכתב לבנו ולא מכרן לאחר בחיי האב דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כדמפרש לקמיה דלדעת כן אקני ליה גופא לאחר מיתה עם פירות המחוברין דליזכי בהו איהו גופיה ולא לדעת כן שיזכה בהן הלוקח מבנו בחייו אי נמי הבן עצמו לא אקני ללוקח דהוא אחר אלא הגוף ולא הפירות אע"ג דמחוברין: **לאן באחר.** שמכרו הבן לאחר בחיי האב והיה האב כתבו האב לאחר מהיום ולאחר מיתה שאין לו חלק במחוברין: **מתני' הניח בנים גדולים וקטנים.** בדלא כתב נכסי מיירי: **מפרנסין.** לבוש וכסות: **מזונין.** מזונות ממש. ולפי שפרנסת הגדולים מרובין מפרנסת הקטנים ומזון הקטנים וטפולן מרובה משל גדולים לכך הולרך לומר שהקטנים מעכבין על הגדולים מלהתפרנס והגדולים מעכבין על הקטנים מלזון מתפוסת הבית אלא חולקין בשוה ויתפרנס וזון כל אחד מחלקו: **נשאו גדולים.** נשים ועשו לרכי חופה מתפוסת הבית לאחר מיתת אביהן קודם חלוקה ישאו גם הקטנים כמו כן קודם חלוקה: **ואם אמרו קטנים.** לאחר מיתת אביהן הרי אנו נושאים עתה כמו שנשאתם אתם בחיי אבינו: **אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם.** בחייו נתן והכי מפרש לה בגמ': **הניח בנות.** ולא בנים: **גדולות וקטנות יו'.** הכי מיפרשא כולה כדפרשינן גבי בנים: **נשאו גדולות.** לאחר מיתת האב ישאו נמי קטנות: **וזה חומר בבנות.** היכא דבנות יורשות מהיכא דבנים יורשין והיכא נמי בנות בהדייהו שהבנות מזונות מן הבנים בנכסים מרובין כדתנן בריש פירקין דלקמן [ע"ב] הבנים יירשו והבנות מזונות והתניא שמין. גרסינן דברייתא היא בתוספתא דכתובות כמו שפירש ר"ש: **מתני' בשרבא.** בכל הספרים כתוב שרבא בריש א ובערוך גרס שרבא בדלית והוא לשון שקט כמו ותשקוט הארץ ומתרגמינן ושדיכת ארעא (שופטים ה) כלומר אדם בטל ושקט אינו עוסק בכלום וכן יודע ליל אינש שדה ומתרגמינן נחשדבן (בראשית כה) שהיה נח ושקט ובהחובל (ב"ק דף נב: ושם) מטייל ואזל דיקלא בישא לגבי קיני דשדבא ב):

והיורש

והא תניא ג) שמין את המחוברין ללוקח אמר עולא לא קשיא א כאן בבנו כאן באחר ב) הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו: **מתני'** ב הניח בנים גדולים וקטנים אין הגדולים מתפרנסין על ידי הקטנים ולא הקטנים נזונין על הגדולים אלא חולקין בשוה ג נשאו הגדולים ישאו הקטנים ואם אמרו קטנים הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם ד אין שומעין להם אלא מה שנתן להם אביהם נתן ה הניח בנות גדולות וקטנות אין הגדולות מתפרנסות על ידי הקטנות ולא הקטנות נזונות על הגדולות אלא חולקות בשוה נשאו גדולות ישאו קטנות ואם אמרו קטנות הרי אנו נושאות כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן זה חומר בבנות מבבנים שהבנות נזונות על הבנים ואין נזונות על הבנות: **גמ'** אמר רבא ו האי גדול אחי דלבש ואיכסי מביתא מאי דעבד עבד והא אנן תנן אין הגדולים מתפרנסין על הקטנים מתני' ז בשרבא שרבא פשיטא מהו דתימא ניחא להו דלא נינוול קמ"ל: נשאו גדולים ישאו קטנים: מאי קאמר אמר רב יהודה ח הכי קאמר נשאו גדולים לאחר מיתת אביהן ישאו קטנים לאחר מיתת אביהן אבל נשאו גדולים בחיי אביהן ואמרו קטנים לאחר מיתת אביהן הרי אנו נושאין כדרך שנשאתם אתם אין שומעין להן אלא מה שנתן להן אביהן נתן: הניח בנות גדולות וקטנות: שלח ליה אבוה בר גניבא לרבא ט ילמדנו רבינו י לוותה ואכלה ועמדה ונשאת בעל לוקח הוי או יורש הוי י לוקח הוי ומלוה על פה אינו גובה מן הלקוחות או דלמא יורש הוי ומלוה על פה גובה מן היורשין אמר ליה תנינא נשאו גדולות ישאו קטנות מאי לאו נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל לא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות לבעל איני והא תני ר' חייא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל דלמא שאני פרנסה דאית לה קלא א"ל רב פפא לרבא לאו היינו דשלח רבין באגרתיה ד מי שמת והניח אלמנה ובת יאלמנתו נזונת מנכסיו נשאת הבת אלמנתו נזונת מנכסיו מתה הבת אמר רב יהודה בן אחותו של ר' יוסי ה (בן) חנינא ע"י היה מעשה ב ואמרו אלמנתו נזונת מנכסיו אי אמרת בשלמא יורש הוי משום הכי אלמנתו נזונת מנכסיו אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת מנכסיו אמר אביי אי לאו דשלח רבין אנן לא ידעינן והא ו תנן לאלו הן שאין חוזרין ביובל הבכורה

והיורש

דהכי הוה תנאי כתובה בגן נוקבן דיהויין ליכי מינאי איגון מתזגן מנכסי כו' [כתובות נב:]: **ואין נזונות** (א) **מן הבנות.** הקטנות מן הגדולות דבמקום שהן יורשות כל הנכסים ליכא תנאי כתובה דמזון בגן נוקבן: **גבי' גדול אחי.** שנושא ונותן בנכסים ואיכא הנאה ליתמי כי מיכסי מלבושים נאים כי היכי דליסתמעו מילתא: **מאי דעבד עבד.** ולא יטלו כנגדו ומיהו לכתחלה אין לבזבז בממון אחיו כל כך ב): **בשרבא.** אדם בטל שאין להם ריוח בדבר: **מאי קאמר.** דמתני' לפי משמעותה קשיא ריש לקיש דקתני ריש נשאו גדולים ישאו קטנים והדר תני אם אמרו קטנים דמשמע לא ישאו קטנים: **ועמדה וניסת.** והכניסה כל נכסיה לבעלה כדרך נשואה: **בעל לוקח הוי.** מי שויהו רבנן בנכסי אשתו בין בחייה בין לאחר מיתה כדין לוקח או כדין יורש ונפקא מינה לכל דיינין החלוקין בין מקח לירושה כי הכי לקמן בשמעתין: **ישאו קטנות מבעל.** אלמא יורש הוי: **ישאו קטנות לבעל.** מממון אביהן המונח ועומד עדיין בתפוסת הבית כנגד אותו ממון שנטלה הגדולה: ומקשינן **והתני ר' חייא נשאו גדולות לבעל ישאו קטנות מבעל.** אלמא מיד הבעל מוליאים מכלל שהכניסה לו כל הממון ואפי' חלק הקטנות ושמע מינה מדמוליאין מידו דיורש הוה דאי לוקח הוה מלוה על פה הוא ולא טריף ממשעבדי. ומשני לעולם לוקח הוי מיהו מלוה בשטר היא האי פרנסת הקטנות דשאני פרנסת נשואין דאית ליה קלא וכמלוה בשטר דמיא הלכך טריפא ממשעבדי ומוליאין אפי' מיד הלקוחות דגרסינן בפ' מליאת האשה [כתובות סט.] האחין ששיעבדו מוליאין אפי' מיד הלקוחות לפרנסה ואין מוליאין למזונות וכל שכן מן היורשין ולעולם אימא לך לוקח הוי ולעניין לוותה ואכלה ונישאת לא גבינן מבעל: **אמר ליה רב פפא לרבא.** דבעי למפשט מדברי חייא יורש הוי: **לאו היינו דשלח רבין כו'.** ומהא איכא למפשט שפיר דיורש הוי: **אלמנתו נזונת.** בתנאי כתובתה שכך כתב לה ואת תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסיי כל ימי מיגר ארמלותיך [שם נב:]: **ניסת הבת.** והכניסה הנכסים לבעלה אלמנתו נזונת מנכסיו: **מתה הבת.** וירשה בעל: **אמר רב יהודה כו'.** אמורא הוא: **ואמרו אלמנתו נזונת.** דלעולם היא נזונת עד שתנשא או שתתבע כתובתה או שירלו היורשין ליתן לה כתובתה כדאמרינן בכתובות [שם]: **אי אמרת בשלמא.** בעל בנכסי אשתו אפילו בחייה יורש הוי משום הכי קתני ניסת הבת אלמנתו נזונת מנכסיו דאע"ג דמזון האשה והבנות לא טרפא ממשעבדי דהיינו לקוחות מיורשין מיהא גבית: **אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת.** והתנן בהנזקין (גיטין ד' מח:) אין מוליאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם: **והא תנן.** בבכורות: **שאין חוזרין.** לבעליהן שאין חוזרין אלא ממכר: **הבכורה.** חלק בכורת הבכור כדמפרש התם [בכורות נב:] מתנה קרייה רחמנא לתת לו פי שנים [דברים כא]:

והיורש

אמר ר' יהודה על ידי היה מעשה. שאירע כן ובאו לפניו לדין ואמרו חכמים דאפ"ה דמתה הבת האיל שהנכסים שהכניסה לו בידו הן דין הוא דנזונת: אי אמרת בשלמא דהאי בעל יורש הוי. בנכסי אשתו משום הכי נזונת האלמנה דקדמה שטר כתובתה שנתחייב לה בעלה במזונותיה מקמי דנפלה ליה האי ירושה לבעל משום דאין יורש אלא לאחר מיתת אשתו ומשתכח דקדמה שעבוד אלמנה קודם שעבודו של בעל אלא אי אמרת לוקח הוי אמאי נזונת והא קיי"ל אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם והני נכסים משועבדים הם לבעל משעה שהכניסתו לו אשתו. אלא לאו ש"מ יורש הוי ומשום הכי נזונית. ואם נפשך לומר הא קדם שטר כתובתה מן הבעל שהוא כלוקח ואיכא למימר בדין הוא דנזונת. אפ"ה דקדם אינה נזונת כדפרשי' לעיל מפני תקון העולם: אלו שאין חוזרין ביובל. דלא חשיב כזביני דהדרי משום דזכיניהו רחמנא

מסורת הש"ס

א) [תוספ' כתובות פ"מ], ב) [לקמן קמב:], ג) [ע' תוס' ב"מ קד. ד"ה הכי גרסינן], ד) כתובות מט:, ה) [ל' ברבין], ו) כתובות נב:, ז) בס"א: אמינו לכך, ח) [וע' תוס' בבא קמא נב: ד"ה דשרכי],

גליון הש"ם

גמרא ילמדנו רבינו לוותה ואכלה. עיין ב"מ דף קד ע"ב תד"ה ה"ג:

הגהות הב"ח

(א) רש"ם ד"ה ואין נזונות הבנות כל"ל ותיבת מן נמחק:

מוסף רש"י

נשאת הבת אלמנתו נזונת מנכסיו. אע"ג דאמור רבנן בעל בנכסי אשתו לוקח הוי וקיימא לן אין מוציאין למזון האשה מנכסים משועבדים, הכא שויהו רבנן כיורש משום פסידא דאלמנה, והכי מפורש בית נוחלין (כתובות מט:).

מוסף תוספות

א. יש מי שפירש בשרבא מלבושו של משי. שיטמ"ק. ועיין רשב"ם.

רבינו גרשום

בכח האב שיהא יכול להורישן לשאר בניו אע"ג דגדלו הפירות בחייו: והתנן שמין את המחובר ללוקח. אדם שמכר שדה לחבירו. לסוף י' שנים ולא בתוך י' וכשהשלימו י' שנים היה תבואה של מוכר מחוברין לקרקע ועדיין לא נגמר בישולן אין אומרים דכגוף הקרקע דמיין ומכורין ללוקח אלא שמין אותן מחוברין ללוקח והוא קונה אותם משום דברשותיה דמוכר גדלו. ה"נ האי אב הניח פירות מחוברים בחיי אביהן גדלו ואמאי לא הוה ברשותן אלא דהאי בן לחוד: כאן בבנו. הואיל ודעתו של אב קרובה אצל בניו כשכתב לו כל נכסים לאחר מותו מחל לו הפירות שבשעת מותו. אבל מוכר לאחר לא מחל לו הפירות לפיכך שמין. ואמר לן רבי א) דמשנה זו שמין את המחוברין ללוקח אין ידוע היכן הוא: **פים'** הניח בנים גדולים וקטנים. והניח נכסים וקודם שחלקו הממון אין הגדולים מתפרנסין על הקטנים. כלומר אין קונין הגדולים מלבוש מתפושת הבית מפני שלא יתמעט חלקן של קטנים מפני שלגדולים צריכין יותר מלבוש מקטנים וקטנים צריכין יותר מזונות שאוכלין בכל שעה ביום לפיכך לא יזונו מחלקן של גדולים אלא חולקין הנכסים בשוה ויעשה כל אחד בחלקו מה שרוצה: האי גדול אחי שלבש וכסה עצמו. מתפושת הבית. מאי טעמא דמתני' דקתני דאין מתפרנסין דאפי' הוי גדול אחי: בשדרא עסקינן. כלומר אדם בטל שאין מרויח מן הנכסים כלום אבל אחר שמרויח מאי דעבד עבד: בשדרא פשיטא. דאין מתפרנסין הואיל דלית להו הנאה מינה לא מחלי ליה: מהו דתימא. מחלי ליה משום דלא תזלזל שלא ילך ערום ויחף וקמ"ל דלא: נשאו גדולים מן הנכסים לצורך לישא נשים ינשאו קטנים מן הנכסים: אם אמרו קטנים כו': מאי קאמר. כלומר היכי מתרצי מתני' רישא קתני נשאו גדולים ישאו קטנים דמשמע דשוין אהדדי וסיפא קתני אם אמרו קטנים הרי אנו נושאין כדרך שאתם נשאתם אין שומעין להם דמשמע דלא שוין אהדדי: אמר ר' יהודה ה"ק נשאו גדולים. אשה מתפושת ישאו קטנים נמי כנגדן מן הממון אבל אם נשאו בחיי אביהן ונתן להם אביהן ממון אם אמרו הקטנים לאחר מיתת אביהם הרי אנו נושאין עכשיו מתפושת הבית כדרך שנשאתם אתם בחיי אביהן אין שומעין להן אלא מחלקין הירושה: הניח בנות גדולות וקטנות כו'. כדמפ' גבי בנים הכי נמי מפרשינן גבי בנות. וכי היכי דמקשי' ומתרצי' גבי בנים ה"נ גבי בנות: וזה החומר בבנות שהבנות

א) ונראה דאף כותבו בכתב"ס והתוס' וכתבו והתניא גרסי' וכ"ל לאפוקי מגי' רבינו.

עין משפט נר מצוה

קעז א מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הל' יג סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רכז סעיף ב:

קעח ב מיי' פ"ט מהל' נחלות הל' יב (ופי"ט מהל' אישות הל' כב) סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סי' רפו סעיף א:

קעט ג ד מיי' מהלכות נחלות פט טוש"ע שם סעיף ג:

קפ ה מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה כב טוש"ע אה"ע סי' קיב סעיף יח):

קפא ו ז מיי' שם הל' טו טוש"ע שם ס"ב:

קפב ח מיי' שם הל' יב טוש"ע שם ס"ג:

קפג ט מיי' פי"ו מהל' מלוה ולוה הל"ב ופי"ב מהל' זכיה הל"ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קיב סעיף ה וסי' קלב סעיף ב טוש"ע אה"ע סי' לא ס"ב וס"ד:

קפד י כ מיי' פ"כ מהל' אישות הל"ל סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף ד [וברב אלפס עוד בכתובות פד.]:

קפה ל מיי' פי"ח מהל' שמיטה ויובל הל' כ והלכה כא:

רבינו גרשום (המשך)

נזונות מממון הבנים בנכסין מועטין והבנים ישאלו על הפתחים: ילמדנו רבינו. בתולה או אלמנה שלוותה ממון מאחרים ואכלה ואח"כ עמדה ונישאת לבעל קודם שתשלם והביאה לבעל נכסים מאי: בעל בנכסי אשתו (יש לו דין) לוקח הוי או יורש הוי. [לוקח הוי] ולא יפרע כלום משום דמלוה על פה אינה גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא למלוה על פה. או דלמא יורש הוי וגובה כו': מאי לאו נשאו גדולות לבעל שלוו ונתפרנסו מממון הקטנות ונישאו לבעל הגדולות ישאו קטנות מה שלוו ואכלו אחיותיהן משלהן ישאו מממון הבעל אלמא דבעל בנכסי אשתו יורש הוי ויש לו דין יורש ומלוה על פה גובה מן היורשין. לא לעולם אימא לך לוקח הוי ומתני הכי נשאו גדולות נמי כשנשאו קטנות לבעל יטלו כנגדן: והתני ר' חייא. בפירוש כמו דאמרן מעיקרא ומשמע דיורש הוי: לעולם לוקח הוי. והכא מ"ט גובות הקטנות מן הבעל הא לאו יורש [הוא] משום הכי גובה שאני פרנסה שנוטל ממון מן הקטנות דקלא אית ליה וכמלוה בשטר דמי ומלוה בשטר גובה מן הלקוחות: א"ל רב פפא לרבא לאו היינו דשלח רבין באגרתיה. דבעל יורש הוי: מי שמת והניח. אשתו ובת שיהא של שניהם ואין לה יורש אלא היא אלמנתו נזונת מנכסי בעלה לפי כי על היורשין ליתן לה לאלמנה מזונות: נישאת הבת. והכניסה הנכסים לבעלה שירשה מאביה שאלמנה זו ראויה ליזון מהן. אע"פ שנישאת לבעל אפ"ה אלמנה נזונת מנכסי של חתנה שהכניסה לו הבת: מתה הבת דהשתא לאו ברשותה נכסים קיימו: לבעל מתפושת הבית הכי נמי כשנשאו קטנות לבעל יטלו כנגדן: והתני ר' חייא. בפירוש כמו דאמרן מעיקרא ומשמע דיורש הוי: לעולם לוקח הוי. והכא מ"ט גובות הקטנות מן הבעל הא לאו יורש [הוא] משום הכי גובה שאני פרנסה שנוטל ממון מן הקטנות דקלא אית ליה וכמלוה בשטר דמי ומלוה בשטר גובה מן הלקוחות: א"ל רב פפא לרבא לאו היינו דשלח רבין באגרתיה. דבעל יורש הוי: מי שמת והניח. אשתו ובת שיהא של שניהם ואין לה יורש אלא היא אלמנתו נזונת מנכסי בעלה לפי כי על היורשין ליתן לה לאלמנה מזונות: נישאת הבת. והכניסה הנכסים לבעלה שירשה מאביה שאלמנה זו ראויה ליזון מהן. אע"פ שנישאת לבעל אפ"ה אלמנה נזונת מנכסי של חתנה שהכניסה לו הבת: מתה הבת דהשתא לאו ברשותה נכסים קיימו:

א א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הל' י"ז סמג עשין מח לז טוש"ע אה"ע סי' קיב סעיף יא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בנכסי מלוג: (ב) רשב"ם ד"ה בפגיל וכו' בתמיה אלא לא אפסיד ומזונים יחד ובגמ' מפרש מאי קאמר הס"ד: (ג) תוס' ד"ה התם וכו' לבעל כיוצא וכו' אלמנה הכא דאינהו דאפסדו אנפשייהו דלא הוה להו למיזבן: (ד) בא"ד לו שמו מינה דאשה ואנסיבא ומתה בעל לוקח: (ה) ד"ה אמר וכו' מר' אבא נמי הוא אליבא:

מוסף רש"י

באושא התקינו. כשהיתה סנהדרין בלוש, שגלתה ושבה סנהדרי גדולה, כדאמרינן בר"ה (לא.). גבי עבר מסעות (ב"מ לה.). **האשה שמכרה בנכסי מלוג.** הקרן (כתובות נ.) להיות הבעל אוכל פירות בחייה וגוף הקרקע יהיה לנוקח לבסמות (ב"מ לה.). **ומתה.** ובעל יוכל אשתו דבר תורה (שם). **הבעל מוציא.** גוף הקרקע מיד הלקוחות והכי מוקי לה בפרק האשה (כתובות עח:) מקנת אושא בגופה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה.) דשוייהו רבנן לנוקח והוא לוקח ראשון (כתובות נ.) דאע"ג דבעלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי, בעל בנכסי אשתו אלמוה רבנן לשעבודייה משום איבה והוי לנוקח ראשון (ב"ק פח:) ומיהו לדהי אהני מכירת האשה, אפס יומת בעליה בחייה יטלה הלוקח (לעיל נ.).

הדרן עלך יש נוחלין

הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. מקנת מכמים היא (כתובות קח:).

מוסף תוספות

א. [ו]התם לא אפסיד אחריך אנפשיה כלום ומיקמי דתנסוב הוא דיהיב לה. רשב"ם. ב. ולא אמרינן בה הבנים ישאלו על הפתחים אלא הבנים לבעל כלוקח. ואי משום חששא דפסידא איבעי רבנן לשויוהו כיורש דהשתא לא קא מפסדי לקוחות דשעבודן הוי קדים מירושת הבעל. התם שאני הוא ובדין הוא דליפסדו מדידהו דהלקוחות הוא דאינהו דאפסדו אנפשייהו דלא איבעי להו למזבן כו'. אבל גבי אלמנה מאי הוי לה למיעבד משום הכי שויוהו רבנן כיורש דלא תפסיד אלמנה במזונותי':

הדרן עלך יש נוחלין

פ"ט מי שמת כו' בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו. שיהא הממון בחזקתם: והבנות יזונו. מן הנכסים עד שינשאו ונוטלות עישור נכסים: כדי שיזונו אלו ואלו כל סיפוקן בין בפרנסה בין במזונות עד שיגדרו עד שיביאו שערות הבנות לי"ב שנה ויום א' והבנים לי"ג שנה ויום א' ואי ליכא כדי שיזונו אלו ואלו עד שיבגרו אלא יש בהם כדי מזונות של י' שנים.

והיורש את אשתו. פי' בקונטרס ואי הוי לוקח מחייב גם לאחר מיתה לא פקע והוי לוקח ואין נראה דהא מחייב אין לו אלא פירות ונראה לר"י לפרש דמבעיא ליה אם בעל יורש הוי או לוקח הוי בין מחייב בין לאחר מיתה מדלא מפליג מידי ופשיט מדרבין דלכל הפחות הוי יורש לאחר מיתה כדקאמר מתה הבת אלמנתו מזונות דהא אפילו הוי לוקח מחייב קאמר שפיר דמזונות שתוכל למכור הגוף מחייב והפירות לאחר מיתה כיון דבעל יורש הוי לכל הפחות לאחר מיתה ולהכי קא"ל אבי ואי נמי דשלח רבין לא הוה ידעינן דהוי יורש לאחר מיתה והתנן אלו אאין חוזרים ביובל הבכורה והיורש את אשתו אלמא דיורש הוי לאחר מיתה: **גבי יובל שויוהו רבנן כיורש.** נראו דוקא נקט שויוהו רבנן דהא כיון דאית ליה דאיכא חוזרת ביובל אית ליה דירושת הבעל דאורייתא דהכי אמר בבכורות (ד' נב:) וכן פי' בקונטרס אלא שויוהו רבנן בעי למימר הניחוהו להיות יורש ולא עשאוהו לוקח: **התם אינהו אפסידו אנפשייהו כו'.**

תימה דבפרק מי שהיה נשוי (כתובות ד' לה:) אמר אביי נכסי לך ואחריך לפלוני ומכרה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות ואחריך מיד בעל ולוקח מיד אחריך ואוקימנא בידא דלוקח ופריך התם מאי שנא מהא דתנן דיעשו פשרה ביניהם ומשני התם אית להו פסידא לבולהו הכא לוקח הוא דאית ליה פסידא פי' וכיון דאיכא פסידא לוקח שויוהו רבנן (ג) בעל כיורש ואין מוציא מיד לוקח והשתא האמר הכא דאיהו דאפסיד אלא ה"ל למיזבן מאתתא דיתבא תותי גברא לפי שהבעל יוציא מידו וכ"ת התם לא אפסיד אנפשיה שהוא סבור שלא יטול הבעל ממנו לפי שאחריך יוציא מידו מ"מ הרי יודע דיחזרו חלילה וילטרכו לעשות פשרה וירויח הבעל ואור"י דהתם לא אפסיד אנפשיה לפי שסבור שיעשה פשרה עם אחריך ולא יגבה הבעל כלום ות"ת מ"ש מהא דאמר התם לעיל נכסי לך ואחריך לפלוני עמדה ויסת בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום בעל כלום אלמא אע"ג דאיכא פסידא לאחריך הוי בעל לוקח[א] וי"ל דמתנה שאני דאין כל כך פסידא אם לא יקבל במתנה וא"ת דאמר בריש המפקיד (ב"מ ד' לה. ושם) שמו לה לאשה ואנסיבא או שמו מינה (ד) ואנסיבא בעל לוקח הוי ולא מיהדר כו' אע"ג דאיכא פסידא לגוה לא מיהדר ליה אלעא אע"פ דשומא הדרא לעולם וי"ל כיון דבדין לא הדר אלא משום ועשית הישר והטוב לא חשיב כל כך פסידא עוד מקשים דאמר בהחובל (ב"ק ד' פט. ושם) כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרו תקנת אושא מתני' היא העבד והאשה פגיעתן רעה אחריס שחבלו בהם חייבים והם שחבלו באחרים פטורין ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא מזבין נכסי מלוג ותיתיב ליה משמע הא איתא לתקנת אושא לא ליתיב ליה ולא מידי ואמאי הא לא תקנו רבנן דהוי לוקח אלא היכא דליכא פסידא לאחריני אבל הכא איכא פסידא דנחבלים וי"ל דהוה מצי למפרך ולטעמיך אלא דבלאו הכי פריך שפיר ולרשב"א נראה דלא קשה מידי דהא כיון דתקינו רבנן דבעל מוציא מיד הלקוחות לטובתו היכא דליכא פסידא לאחריני לא פלוג ותקנו דבכ"מ שאשה מוכרת הבעל מוציא אפילו במקום שחבלה באחרים דאיכא פסידא לאחריני כיון דלא שכיחא מלתא שיהא פסידא לאחריני לכך לא פלוג רבנן ובכל מקום מוציא:

מי שמת: והבנות יזונו. מה שהזכיר רשב"ם בהדי מזונות פרנסה אין נראה לריב"ן דהא מזונות היינו אכילה ושתיה ופרנסה היינו מלבושין ולרבי הנשואין[ב] ותרי מילי נינהו כדאמר [בפ' מציאת האשה] (כתובות ד' סח:) מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות וקתני נמי הבנות מזונות ומתפרנסות וכן בכמה דוכתי משמע דתרי מילי נינהו: **אמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון.** בכתובות (ד' קט.) אמר כ"מ שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו א"ל רבא לרב נחמן אפי' בברייתא כו' מכל הא קוגיא משמע דהלכה כאדמון ותימה דהכא בגמרא כולה שמעתא כרבנן דאדמון ודלא כהלכתא דא"ר[ג] (יוסי) א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין וכו' ובעיא נמי דר' ירמיה מר' אבא[ה] הוא אליבא דרבנן ואמר נמי בפוטה (ד' כא.) היכי דמי רשע ערוס א"ר[ג] (יוסי) א"ר יוחנן זה המשיא עלה למכור בנכסים מועטין ור"ח וה"ג ורב אלפס פסקו כרבנן דאדמון משום דשמעתין דהכא כוותייהו אזלא ור"ת אומר דאדמון לא פליג ארבנן אלא שמתמיה על התקנה שתקנו נכסים מועטין אבל מ"מ כרבנן ס"ל[ד] ולא משמע הכי מדקאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון: [ועיין תוספות כתובות קח: סד"ה אדמון]: יתומים

והיורש את אשתו אמר ליה רבא והשתא דשלח מי ידעינן[ו] האמר ר' יוסי בר' חנינא באושא התקינו האשה שמכרה[ז] נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אלא אמר רב אשי בעל שויוהו רבנן כיורש ושויוהו רבנן כלוקח והיכא דטבא ליה עבדו ליה גבי יובל שויוהו רבנן כיורש משום פסידא דידיה גבי דר' יוסי בר' חנינא שויוהו רבנן כלוקח משום פסידא דידיה גבי דרבין משום פסידא דאלמנה שויוהו רבנן כיורש והא גבי דר' יוסי בר' חנינא דאיכא פסידא ללקוחות ושויוהו רבנן כלוקח התם אינהו אפסידו אנפשייהו כיון דאיכא בעל לא איבעי להו למיזבן מאיתתא דיתבא תותי גברא:

הדרן עלך יש נוחלין

מי[ח] שמת והניח בנים ובנות[א] בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גמ'** וכמה מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיזונו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים[ב] כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו שקלי וכן סוגיא דשמעתא דכל היכא דליכא פסידא כגון פסידא דאלמנה דליכא למימר איהו דאפסיד אנפשיה שויוהו רבנן כיורש:

הדרן עלך יש נוחלין

מי שמת. מרובין. מפרש בגמרא: **והבנות יזונו.** מזונות ופרנסת נשואין עד דתבגרן או עד דתנסבן לגוברין כדתנן בכתובות (ד' נב: נג:): **ישאלו.** יחזרו על הפתחים: **בשביל שאני זכר הפסדתי.** בתמיה[ג] ובגמ' [קמ:] מפרש מאי קאמר אלא לא אפסיד ומזונים יחד: **אמר** רבן גמליאל כו'. והכי הלכתא כאדמון דאמר בפ' בתרא דכתובות [קט.] כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו: **גמ' כדי שיזונו.** פרנסה ומזונות: **אלו ואלו.** בנים ובנות: **כי אמריתא.** אחר פטירתו של רב ובאתי ללמוד קמיה דשמואל: **עד שיבגרו.** שכך התנה להן אביהן עד דתבגרן או תנסבן כדאמר בכתובות ואינן מועטין ויזונו הבנות עד שיבגרו והמותר לבנים כדמפרש ואזיל: שקלי

[א] כתובות נ. עה: ב"ק פח: ב"מ לה. לו: לעיל נ., [ב] כתובות קח:, ג) [ל"ל ר' אמין],

הגהות הגר"א

[א] בנכסי מלוג: [ב] ד"ה בפגיל וכו' בתמיה אלא לא אפסיד ומזונים יחד ובגמ' מפרש מאי קאמר הס"ד: [ג] תוס' ד"ה התם וכו' לבעל כיוצא וכו' אלמנה הכא דאינהו דאפסדו אנפשייהו דלא הוה להו למיזבן: [ד] בא"ד לו שמו מינה דאשה ואנסיבא ומתה בעל לוקח: [ה] ד"ה אמר וכו' מר' אבא נמי הוא אליבא:

מוסף רש"י

באושא התקינו. כשהיתה סנהדרין בלוש, שגלתה ושבה סנהדרי גדולה, כדאמרינן בר"ה (לא.). גבי עבר מסעות (ב"מ לה.). **האשה שמכרה בנכסי מלוג.** הקרן (כתובות נ.) להיות הבעל אוכל פירות בחייה וגוף הקרקע יהיה לנוקח לבסמות (ב"מ לה.). **ומתה.** ובעל יוכל אשתו דבר תורה (שם). **הבעל מוציא.** גוף הקרקע מיד הלקוחות והכי מוקי לה בפרק האשה (כתובות עח:) מקנת אושא בגופה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה.) דשוייהו רבנן לנוקח והוא לוקח ראשון (כתובות נ.) דאע"ג דבעלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי, בעל בנכסי אשתו אלמוה רבנן לשעבודייה משום איבה והוי לנוקח ראשון (ב"ק פח:) ומיהו לדהי אהני מכירת האשה, אפס יומת בעליה בחייה יטלה הלוקח (לעיל נ.).

הדרן עלך יש נוחלין

הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. מקנת מכמים היא (כתובות קח:).

מוסף תוספות

א. [ו]התם לא אפסיד אחריך אנפשיה כלום ומיקמי דתנסוב הוא דיהיב לה. רשב"ם. ב. ולא אמרינן בה הבנים ישאלו על הפתחים אלא הבנים לבעל נוטלות עישורן. רמב"ן. אבל נראה שר"ש ז"ל לא פירש כן אלא [ב]נכסים מרובין, ולשונו מוכיח כן. רשב"ם. ג. וז"ל הרמב"ן: וי"א דאדמון לאו מיפלג פליג אלא אתמוהי מתמה ונ"מ דאם קדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו כדאמר ר' אסי א"ר יוחנן, ומהא דאדמון גמר לה דכיון דמספקא ליה לית לן לאפוקי נכסי מידא דלוקח, כך פי' ר"ת ז"ל כדי שלא לעקור כלל המסור בידינו שבכל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו.

ירשו ולכשיבואו לינשא